

e-warsztaty dla e-seniora

Streszczenie

Kształcenie przez całe życie jest kluczową koncepcją Unii Europejskiej. Począwszy od 1996 roku (Rok Kształcenia przez Całe Życie) Komisja Europejska rekomenduje „Promowanie dostępu i udziału w kształceniu przez całe życie dla wszystkich”. Z pomocą dla grup defakoryzowanych m.in. takich jak osoby powyżej 50 roku życia przychodzi program Grundtvig „Uczenie się przez całe życie” (Lifelong Learning Programme). Przykładem dobrej praktyki jest projekt partnerski (Grundtvig Partnership) „Uczenie się przez całe życie dla aktywnego obywatelstwa i budowania kompetencji” (LifeLong Learning for Active Citizenship and Capacity Building). W projekcie biorą udział instytucje europejskie, które oferują różnorodne formy kształcenia ustawicznego. W ciągu dwu lat trwania projektu każda z instytucji zaoferuje minimum 6 warsztatów/seminariów dla swojej grupy odbiorców. W przypadku instytucji polskiej będzie to Klub Seniora Politechniki Gdańskiej. Przykładowe materiały szkoleniowe opracowane zostały z udziałem uczestników Studiów Podyplomowych „Stosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w nauczaniu przedmiotów zawodowych”, 2009-2011. Seniorom zaproponowane zostały tzw. e-warsztaty, w ramach których oprócz zajęć tradycyjnych oferowane są spotkania wirtualne w środowisku Moodle.

Wprowadzenie

Do udziału w projektach unijnych Lifelong Learning Grundtvig Partnership Klub Seniora Politechniki Gdańskiej został zarekomendowany przez firmę PRO-MED sp. z o.o.. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością PRO-MED posiada długoletnie doświadczenie w realizacji unijnych projektów e-learningowych. Obecnie jest partnerem w czterech projektach Grundtvig Partnership:

- *EU Broadning people's mind in ageing* - <http://www.bia-net.org/eubia.html>
- *Connecting +55* - <http://www.folkbildning.net/Login/>
- *Improving Opportunities for Older People in Work and Community Activity - Winning the Generation Game* – <http://improge.sep.org.gr/>
- *LifeLong Learning for Active Citizenship and Capacity Building* - <http://www.lilelab.com/default.aspx>

W każdym z wyżej wymienionych projektów pożądanym jest udział seniorów w spotkaniach partnerskich organizowanych w Gdańsku. Istnieje też możliwość wyjazdów zagranicznych do instytucji z krajów partnerskich. Należy zaznaczyć, iż aktywne uczestnictwo członków Klubu Seniora Politechniki Gdańskiej w projektach Grundtvig Partnership wymagało zorganizowania zajęć komputerowych i językowych. Dwa lata temu dzięki pomocy Rektora Politechniki Gdańskiej oraz Dziekana Wydziału Elektroniki Telekomunikacji i Informatyki

(WETI PG) grupa wolontariuszy instruktorów rozpoczęła cykl *Spotkań z komputerem* w nowoczesnym laboratorium komputerowym WETI PG (Rys. 1).

Rysunek 1. *Spotkania z komputerem dla seniorów* na Politechnice Gdańskiej

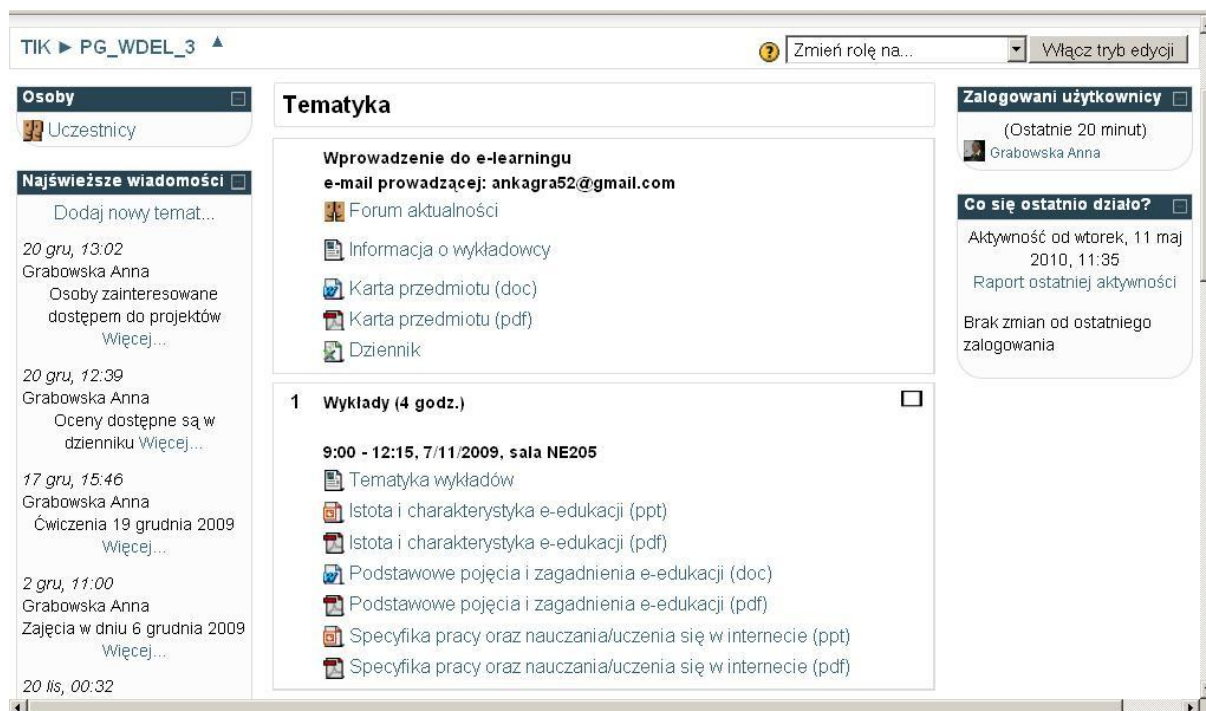

Źródło: opracowanie własne

Studia podyplomowe „Stosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w nauczaniu przedmiotów zawodowych” - Wprowadzenie do e-learningu

Politechnika Gdańska wspólnie z Wyższą Szkołą Gospodarki w Bydgoszczy opracowały projekt (realizowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego) studiów podyplomowych „Stosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w nauczaniu przedmiotów zawodowych”. W ramach tych studiów nauczycielom przedmiotów zawodowych zaproponowano m.in. przedmiot Wprowadzenie do e-learningu. Przedmiot ten miał na celu zapoznanie uczestników z problematyką i specyfiką e-edukacji, naukę obsługi platformy edukacyjnej Moodle i innych narzędzi niezbędnych do prowadzenia procesu dydaktycznego w sieci WWW, wykształcenie kompetencji niezbędnych do sprawnego prowadzenia e-lekcji/e-zajęć, tak by proces kształcenia był efektywny.

Rysunek 2. Wprowadzenie do e-learningu na platformie Moodle

Źródło: opracowanie własne.

W uruchomieniu platformy e-learningowej dla seniorów Politechniki Gdańskiej ważnym zadaniem było opracowanie biblioteki e-kursów/e-warsztatów.

Zadania tego podjęli się uczestnicy studiów podyplomowych i w ramach przedmiotu *Wprowadzenie do e-learningu* opracowali w grupach 2-3 osobowych następujące projekty:

- Dzieła sztuki sakralnej w Gdańsku,
- Gimnastyka umysłu,
- Gdańsk moje miasto,
- Decoupage - sztuka zdobienia,
- ABC zdrowego odżywiania dla seniorów,
- Fotografia cyfrowa - obróbka zdjęć,
- Turystyka dla e-starzyka,
- Tradycja - polskie święta,
- e-pocztówka dla e-seniora,
- Bank czasu.

Dzięki wsparciu finansowemu projektu *Seniorzy w akcji*, <http://www.seniorzywakcji.pl/> uruchomiono platformę Moodle (<http://utw.moodle.pl/>), na której udostępniono przestrzeń do pracy grupowej (rysunek 3).

Seniorzy w akcji to ogólnopolski konkurs dotacyjny realizowany przez towarzystwo inicjatyw twórczych „ę” ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Dotacje ze środków

konkursu są przyznawane na realizację inicjatyw, które angażują osoby starsze do działania na rzecz otoczenia, promują współpracę międzypokoleniową i wolontariat osób starszych. W 2009 roku (II edycja) na konkurs wpłynęło 446 listów intencyjnych. Komisja złożona z niezależnych ekspertów wybrała 37 projektów, które zostały dofinansowane na łączną kwotę 352 800 zł. Wysokość przyznanych dotacji wyniosła od 5 tys. do 12 tys. zł. Realizacja nagrodzonych projektów ruszyła w sierpniu 2009 roku i trwała do kwietnia 2010 roku.

Rysunek 3. Wprowadzenie do e-learningu na platformie Moodle

Źródło: opracowanie własne.

Projekt Grundtvig Partnership - *Uczenie się przez całe życie dla aktywnego obywatelstwa i budowania kompetencji (LLLab, 2009-2011)*

W projekcie uczestniczą instytucje wymienione w tabeli 1.

Tabela. 1. Instytucje uczestniczące w projekcie *LLLab*

Kraj	Instytucja	Adres strony internetowej
Turcja	Bolu Governorship	www.bolu.gov.tr
Hiszpania	AVALON, Iniciatives per a les associacions	www.avalon.cat
Polska	PRO-MED Sp. z o.o.	http://www.pro-med.org.pl/ http://blanka.moodle.pl
Słowacja	Carpathian Foundation (Karpatská Nadácia)	www.karpatskanadacia.sk , www.carpathianfoundation.org
Wielka Brytania	Inova Consultancy ltd/WiTEC UK	www.inovaconsult.com www.witec-eu.net

Źródło: aplikacja projektu *Uczenie się przez całe życie dla aktywnego obywatelstwa i budowania kompetencji*

W aplikacji projektowej zdefiniowano następujące cele partnerstwa:

- promocja wizji uczenia się przez całe życie w krajach partnerskich, edukowanie personelu w zakresie celów, korzyści, społecznego, historycznego tła programu;
- promocja dostępu i wzrost udziału pracowników i klientów organizacji partnerskich w uczenia się przez całe życie;
- rozszerzenie dostępu do uczenia się przez całe życie i nowatorskich osiągnięć;
- promocja elastycznej edukacji, metod trening i podejścia w celu tworzenia kultury uczenia się;
- tworzenie możliwości edukacyjnych, seminariów, warsztatów dla pracowników/członków organizacji partnerskich w celu zidentyfikowania własnych praktyk i wynikających z nich działań;
- poprawa jakości i dostępności mobilności w edukacji dorosłych przez wzmocnienie współpracy i stopnia zaangażowania w proces nauki i proces kształtowania kryteriów oceny;
- znaczący wzrost inwestycji w zasoby ludzkie w celu lepszego wykorzystania ludzkiego potencjału; zapewnienia łatwego i trwałego dostępu do informacji i porady w zakresie tematyki kształcenia w danym kraju i w Europie;
- rozwinięcie zasobów instytucjonalnych służących rozwojowi ogólnych umiejętności uczenia się przez całe życie, zdobywaniu podstawowych kompetencji oraz posługiwaniu się krytycznym myśleniem;
- wspieranie osobistego rozwoju a w konsekwencji wzmocnienie społecznej spójności;
- stworzenie międzynarodowego, międzykulturowego środowiska i wypromowanie dialogu międzykulturowego;
- dostarczenie motywacji i zachęcanie do nauki języków obcych.

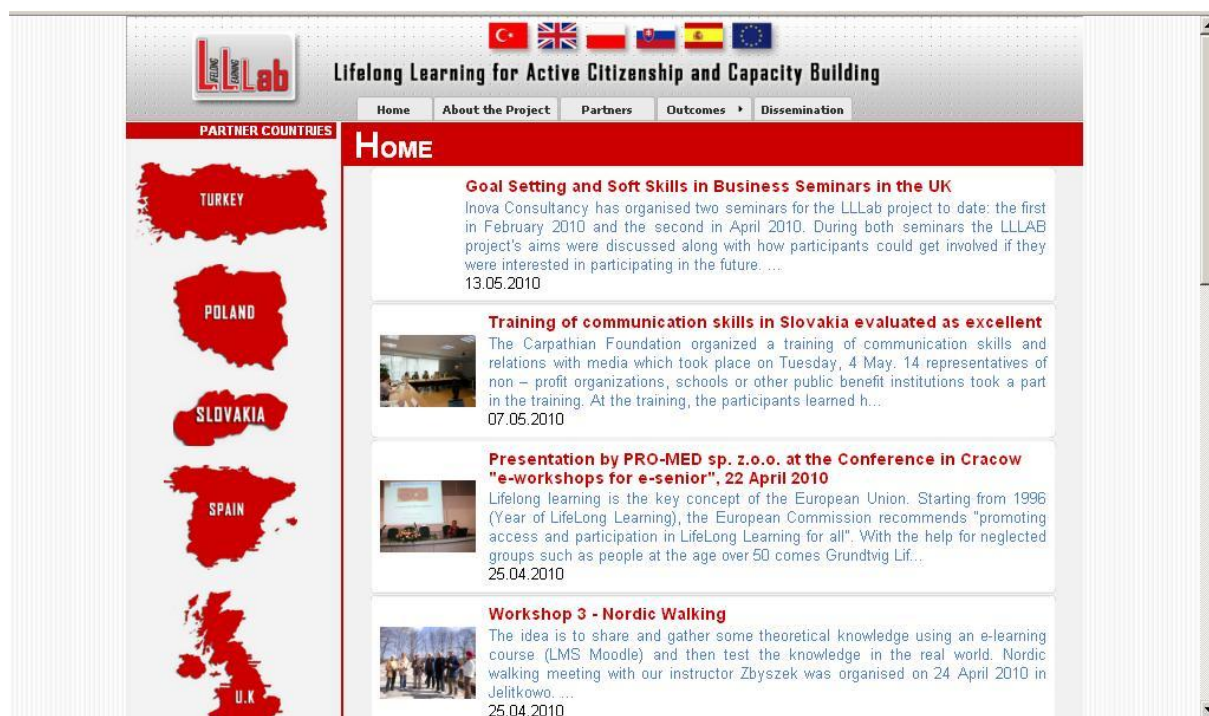
W początkowej fazie projektu wszystkie organizacje partnerskie określiły rodzaje szkoleń /warsztatów oraz wstępne umiejętności potrzebne ich uczestnikom do udziału w zaproponowanych formach edukacyjnych. Zdecydowano, że uczenie się będzie miało formę wykładów, konferencji, seminariów, warsztatów dotyczących uczenia się przez całe życie, uczenia jak się uczyć; kursów języków obcych, szkoleń na temat cyfrowych mediów, systemów informacyjnych, wykorzystania internetu, umiejętności informatycznych; warsztatów dotyczących zarządzania wiedzą, kultury organizacji, aktywnego obywatelstwa,

dyskusji, forów, grup poezji, klubów książek wzbogacających rozwój osobisty, styl życia, ułatwiających dostęp do informacji (na przykład „jak znaleźć odpowiednie hobby”).

Dodatkowo uczestnikom będą zaoferowane warsztaty wzbogacające umiejętności badawcze i organizacyjne, zajęcia wspomagające szybkie czytanie, komunikację, rozwiązywanie problemów, twórcze myślenie, zarządzanie czasem.

Proces uczenia się przez całe życie wspierają specjalnie działania promocyjne w formie materiałów drukowanych, plakatów, broszur, a specjalna, dedykowana sekcja na stronach internetowych umożliwi dostęp do materiałów, informacji, przydatnych linków dotyczących poszczególnych tematów (Rys. 4).

Rysunek 4. Strona internetowa projektu LLLab

Źródło: <http://www.lilelab.com/default.aspx>

Propozycja dla seniorów Politechniki Gdańskiej przewiduje wykorzystywane platformy Moodle (<http://utw.moodle.pl/>), wykorzystanie materiałów szkoleniowych opracowanych z udziałem uczestników Studiów Podyplomowych Stosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w nauczaniu przedmiotów zawodowych oraz udział instruktorów wolontariuszy (m.in. *e-warsztat psychologiczny* z udziałem instruktora pracującego w Londynie, *Telefony komórkowe dla seniorów* z udziałem dyplomanta Wydziału Elektroniki Telekomunikacji i Informatyki Politechniki Gdańskiej).

Interfejs platformy e-learningowej dla seniorów uczestników *Spotkań z komputerem* pokazano na rysunku 5.

Rysunek 5. System e-learningowy <http://utw.moodle.pl/>

Źródło: <http://utw.moodle.pl/>

Podsumowanie

18 uczestników *Spotkań z komputerem* oraz dwóch instruktorów wzięło udział w ankiecie oceniającej projekt *Seniorzy w akcji*. Zdecydowana większość (16 osób) ma powyżej 70 lat, 1/3 grupy stanowią mężczyźni.

Ankieta zawierała następujące pytania:

1. Co w Państwa ocenie można uznać za największy sukces, najważniejszy rezultat Projektu?
2. Co dla Państwa było największym wyzwaniem w realizacji Projektu?
3. Czego Państwo nauczyli się, jakie umiejętności zdobyli, realizując Projekt?
4. W jaki sposób działania Projektu zmobilizowały Państwa do aktywności, pozwoliły z pożytkiem wykorzystać wiedzę i zdobyte doświadczenie?

Poniżej zacytowano niektóre odpowiedzi:

Ad.1.

Zajęcia bardzo ciekawie przygotowywane i prowadzone. Różnorodność zajęć pozwala na zdobycie umiejętności korzystania z komputera. Pozbycie się lęków i uprzedzeń związanych z obsługą komputera. Poznania obsługi wybranych programów komputerowych. Sukcesem jest to, że pomimo braku czasu zawsze się mobilizuje i pilnie uczęszczam na spotkania. Najciekawsze były fora dyskusyjne i możliwość oglądania zdjęć. Poszerzenie znajomości

języka angielskiego. Powstała strona internetowa, która jest do naszej dyspozycji. Rewelacyjna metoda nauki języka angielskiego przez Internet (English Town)

Ad. 2.

Systematyczna praca, pokonanie własnego lenistwa i regularne uczestnictwo w zajęciach. Opanowanie tak dużej ilości nowych informacji. Zagrożenie uzależnieniem od Internetu. Nauczenie się czytania poleceń, dokładnie i do końca.

Ad. 3.

Podstawowe umiejętności obsługi komputera. Edycja tekstu. Korzystanie z Internetu i przeglądarek internetowych. Wyszukiwanie map i planów. Korzystanie z elektronicznych rozkładów jazdy kolei i autobusów. Wysyłanie wiadomości z załącznikami (zdjęcia). Wyszukiwanie informacji o hotelach. Słuchanie radia. Posługiwanie się serwisem ZUMI. Tłumaczenie tekstów na język obcy. Korzystanie z usługi czat. Przygotowanie kartek świątecznych. Korzystanie z wikipedii i googla. Oglądanie zbiorów muzealnych

Ad. 4.

Kupiłem komputer i usiłuję doskonalić swoje umiejętności poza zajęciami na PG. Koresponduję i otrzymuję zdjęcia od wnuków. Przyspieszyłem zakup komputera i przyłączenie do Internetu. Ułatwia mi codzienne życie, na przykład płacenie rachunków. Kupiłem laptopa i podłączyłem Internet. Bardziej intensywnie koresponduje ze znajomymi, wysyłam im ciekawe artykuły i wiadomości z załącznikami. Wydruki przygotowywane do poszczególnych spotkań są dobrą ściągą. Teraz często siadam do komputera po wiedzę z różnych dziedzin, na przykład kiedy przygotowuje się do zajęć, czy nawet wtedy kiedy rozwiązuję krzyżówkę, komputer zastępuje mi encyklopedię, pozwala czytać gazety także anglojęzyczne, co jest dużą oszczędnością pieniędzy i czasu. Jest to doskonały kontakt ze światem i znajomymi. Korespondencja z seniorami z innych krajów. Poprawa znajomości języka angielskiego i możliwość wyjazdów zagranicznych.

Te same cztery pytania zadano instruktorom, poniżej udzielone odpowiedzi

I Instruktor (pracownik PG)

Ad. 1.

Platforma internetowa, na której seniorzy nauczyli się pracować. Platforma integruje wszystkich; tutaj są aktualne informacje (jeśli kogoś nie było na zajęciach, w tym miejscu zobaczy, nad czym inni pracowali, obejrzy zdjęcia ze spotkania, w razie potrzeby może wrócić do tego materiału), w tym miejscu seniorzy mogą podzielić się ważnymi informacjami.

Ad. 2.

Nauczyć, pokazać korzyści i przyzwyczaić seniorów do korzystania z platformy. Wbrew pozorom nie było łatwo wykazać różnice w przydatności poczty e-mailowej i platformy, wytłumaczyć konieczność oddzielnych loginów i haseł, nauczyć podłączania załączników do listów na forach dyskusyjnych. Sporym wyzwaniem była też pomoc w organizacji spotkań z seniorami z innych krajów.

Ad. 3.

Nauczyłam się, że przemyślenie i opracowanie lekcji powinno być bardzo dokładne, wszelkie zadania jednoznacznie, poprawnie sformułowane i przećwiczone wcześniej przez instruktora. Seniorzy są specyficzną, bardzo wymagającą grupą. Spotkania z seniorami z różnych krajów europejskich pozwoliły poznać ich możliwości uczenia się, umożliwiły wymianę informacji, integrację grupy. Wyjazd z seniorami do Rzymu nauczył mnie odpowiedzialności za innych, bo przecież to nie to samo co wyjazd z rówieśnikami.

Ad. 4.

W celu realizacji założeń projektu trzeba było wykazywać aktywność w czasie przygotowania, a potem podczas trwania zajęć, zachęcać seniorów do kolejnych prób w razie niepowodzeń, nie rezygnować z wyjaśnienia problemu po raz kolejny, doceniać najmniejsze osiągnięcia. Powyższe działania, a także aktywne słuchanie seniorów pozwoliły zaprzyjaźnić się z nimi, a wtedy łatwiej jest realizować cele projektu i oczywiście odczuwać z tego ogromną satysfakcję.

II Instruktor – doktorant WETI PG

Ad. 1.

Największym sukcesem jest to że seniorzy „przełamali się”, przestali się bać pomyłek i zaczęli sobie wzajemnie pomagać w zakresie korzystania z komputera i zasobów internetu.

Ad. 2.

Znaleźć czas (a czasem i energię) w piątek po południu na prowadzenie zajęć z wymagającymi studentami

Ad. 3.

Cierpliwość?

Ad. 4.

Obserwacje zachowań osób starszych w zetknięciu z nową techniką na pewno wpłynęły na badania nad opracowywaniem nowych rozwiązań wspierających osoby starsze i niepełnosprawne.

Podsumowanie projektu *seniorzy w akcji – e-senior.eu w akcji*, czyli film o e-warsztatach umieszczono w YouTube, <http://www.youtube.com/watch?v=TQMMTz5AzlM>.

Bibliografia

Projekt Grundtvig Partnership, 2008-2010, *EU Broadning people's mind in ageing*, [on-line], <http://www.bia-net.org/eubia.html> - 14 V 2010.

Projekt Grundtvig Partnership, 2008-2010, *Connecting +55*, [on-line], <http://www.folkbildning.net/Login/> - 14 V 2010.

Projekt Grundtvig Partnership, 2008-2010, *Improving Opportunities for Older People in Work and Community Activity - Winning the Generation Game*, <http://improge.sep.org.gr/> - 14 V 2010.

Projekt Grundtvig Partnership, 2009-2011, *LifeLong Learning for Active Citizenship and Capacity Building* - <http://www.lilelab.com/default.aspx> - 14 V 2010.

Projekt Seniorzy w akcji, 2009-2010, *e-senior.eu w akcji*, [on-line], <http://utw.moodle.pl/> - 14 V 2010.

Projekt Seniorzy w akcji, 2009-2010, *e-senior.eu w akcji w YouTube*, [on-line], <http://www.youtube.com/watch?v=TQMMTz5AzlM> - 14 V 2010.

Abstract

e-workshops for e-seniors

Lifelong learning is the key concept of the European Union. Starting from 1996 (Year of LifeLong Learning), the European Commission recommends „Promoting access and participation in LifeLong Learning for all”. With the help for neglected groups such as people at the age over 50 comes Grundtvig Lifelong Learning Program. The paper presents the project Grundtvig Partnership Lifelong Learning for Active Citizenship and Capacity Building. The project involves 5 European institutions, all of them offer various forms of continuing education. Within two years of the project, each of them will realise min. 6 workshops/seminars for their audience. In the case of Poland the Seniors Club at Gdansk University of Technology will take part as a beneficiary group. Training materials will be developed with the participation of Postgraduate Studies students („Using ICT in teaching vocational subjects”, 2009-2011).